

Зорилт 2: Хоол, тэжээлийн дутагдалтай хүн амын тоог 1990 онтой харьцуулахад 2015 онд 2 дахин бууруулах.

Тураалтай хүүхдийн хувь:

1990	2000	2015
12	12	0

Зорилт 2: Хоол, тэжээлийн дуталтай хүн амын тоог 1990 онтой харьцуулахад 2015 он гэхэд 6 дахин бууруулах.

5 хүртэлх насны тураалтай хүүхдийн эзлэх хувь:

1990 он	2000 он	2006 он	2015 он
12.0 (1992)	12.7	6.3 (2005)	2.0

5 хүртэлх насны өсөлтийн хоцролттой хүүхдийн эзлэх хувь:

1990 он	2000 он	2006 он	2015 он
-	25.0	21.0 (2005)	13.0

5 хүртэлх насны туранхай хүүхдийн эзлэх хувь :

1990 он	2000 он	2006 он	2015 он
-	5.5	2.2 (2005)	1.0

Хоол тэжээлийн дутлыг
бууруулах

Интервенциуд

1. Хүүхдийг эхийн сүүгээр хооллох бодлогыг дэмжин 6 сар хүртэл эхийн сүүгээр дагнан хооллолтыг нэмэгдүүлэх (38.8% - 80%)
2. Тохирох насандаа шимт бодисоор баялаг нэмэгдэл болон гэрийн хоолыг идэж байгаа хүүхдийн хувийг нэмэгдүүлэх (1.6% - 80%)
3. Хүүхдийн өсөлтийн хяналт, дэмжлэгийн тогтолцоог өргөтгөн бэхжүүлэх
4. Жирэмсэн эмэгтэйн хоол тэжээлийг сайжруулах ба бага жинтэй төрөлтийг бууруулах
5. Хүүхдийн хоол тэжээлийн хөтөлбөрт олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх
6. А аминдэмийн түгээлтийг сайжруулан дутлаас сэргийлэх
7. Д аминдэмийн түгээлтийг сайжруулан дутлаас сэргийлэх
8. Төмрийн дутлаас сэргийлж, цус багадалтыг бууруулах
 - Жирэмсэн эмэгтэйчүүдэд төмрийн бэлдмэл түгээх
 - Хөхүүл эхчүүдэд төмрийн бэлдмэл түгээх
 - Өсвөр насны охидуудад төмрийн бэлдмэл түгээх
 - 2-5 насны хүүхдүүдэд төмрийн бэлдмэл түгээх
 - 2 хүртэлх насны хүүхдүүдэд төмрийн бэлдмэл түгээх
 - Цус багадалтын хяналт, шинжилгээ
9. Хоол тэжээлийн чиглэл дэх үнэлгээ ба судалгааны ажил

Интервенциүд

1. Нярай хүүхдийн эхийн сүүгээр хооллолтыг нэмэгдүүлэх, 0-2 настай хүүхдийн тэжээлийн бодис, эрдэс, аминдэмээр баялаг нэмэгдэл хоолыг насанд нь тохирсон хэмжээгээр олгох,
2. **Хоёр наснаас эхлэн сургуулийн насны хүүхдийн тэжээлийн бодис, эрдэс, аминдэмээр баялаг нэмэгдэл хоолыг насанд нь тохирсон хэмжээгээр олгож хоногийн хэрэгцээний 80 хувьд хүргэх,**
3. Д аминдэмийн хангамжийг нэмэгдүүлж, Д аминдэм дуталтай хүүхэд, жирэмсэн ба хөхүүл эхчүүдийн хувийг бууруулах,
4. **Хоол хүнсээр дамжуулан авах кальцийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх,**
5. Төмрийн бэлдмэл, иод, А аминдэм, кальцийн хангамжийг нэмэгдүүлж, цус багадалтыг бууруулах,
6. Хүнсний гол нэрийн бүтээгдэхүүнийг төмөр, иод, Д аминдэмээр баяжуулах,
7. **Хоол тэжээлийн чиглэлээр боловсрол олгох сургалт, сурталчилгаа явуулах, зөвлөмж боловсруулах,**
8. **Хоол судлалын хүний нөөц, мэргэжлийн чадавхийг сайжруулах, техник, хэрэгсэл, санхүүгийн нөөцийг одоогийн түвшнээс 2 дахин нэмэгдүүлэх,**
9. Хяналт, үнэлгээ мэдээллийн тогтолцоог бий болгох,
10. Хүн амын дунд илэрч буй хоол тэжээлийн бодисын дутал болон илүүдэлтэй холбоотой эмгэгийн шалтгаан, хүчин зүйлийг тогтоох эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлыг зохион байгуулах

- [Линк 1](#)
- [Линк 2](#)
- [Линк 3](#)
- [Линк 4](#)

Нярай хүүхдийн эхийн сүүгээр хооллолтыг нэмэгдүүлэх, 0-2 настай хүүхдийн тэжээлийн бодис, эрдэс, аминдэмээр баялаг нэмэгдэл хоолыг насанд нь тохирсон хэмжээгээр олгох

Интервенци 1	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:	115.827.632₮	120.939.139₮
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:	5.500.000₮	0₮
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:	110.327.632₮	120.939.139₮
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:	67.360.322₮	70.210.159₮
Хандивлагчаас:	48,106,615₮	181.349.420₮
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):	- 42.973.310₮	- 50.728.980₮
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулсан):	+ 5.139.305₮	+ 130.620.440₮

Үйл ажиллагаа:

Гол индикатор нь: 6 сар хүртэл дан эхийн сүүгээр хооллож буй хувийг нэмэгдүүлэх

Дэлхийн 7 хоногийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх үйл ажиллагаа, ЭСОБ-ий хуулийн журам боловсруулах, ХЭЭ-ийн үнэлгээ

Шалтгааныг тодорхойлох судалгаа + сургалт зэрэг бусад үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх боломжтой байсан

**Хоёр наснаас эхлэн сургуулийн насны хүүхдийн тэжээлийн бодис,
эрдэс, аминдэмээр баялаг нэмэгдэл хоолыг насанд нь тохирсон
хэмжээгээр олгож хоногийн хэрэгцээний 80 хувьд хүргэх**

Интервенци 2	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:	1. Мэдээлэл авах боломжгүй 2. Хэрэгцээний үнэлгээнд хөрөнгийн бодолт хийгдээгүй 3. Хүрэх үр дүнд хамааралгүй	
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:		
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:		
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:		
Хандивлагчаас:	0₮	8.1 тэрбум
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):		
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулсан):		

Үйл ажиллагаа:

Харьцангуй дэмжлэг сайтай өргөн хүрээнд хэрэгжиж байгаа ч гол индикатор нь тодорхойгүй. Хэрэв хоол тэжээлийн дутлыг бууруулахтай холбоотой интервенци гэж үзэх юм бол УИХ-ын тогтоолд өөрчлөлт оруулах шаардлагатай болно

**Д аминдэмийн хангамжийг нэмэгдүүлж, Д аминдэм дуталтай хүүхэд,
жирэмсэн ба хөхүүл эхчүүдийн хувийг бууруулах**

Интервенци 3	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:	60.688.939₮	70.626.478₮
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:	0₮	0₮
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:	60.688.939₮	70.626.478₮
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:	72.114.833₮	83.923.310₮
Хандивлагчаас:	0₮	14.200.000₮
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):	+ 11.425.894₮	+ 13.296.832₮
Баланс (Хандивлагчдыг нэмж оролцуулсан):	+ 11.425.894₮	+ 27.496.832₮

Үйл ажиллагаа:

2008-2009 онуудад ЗГ-аас Д аминдэмийн захиалга, татан авалт хийгдээгүй, мөн ЭМ-ийн ажилтны сургалт ч хийгдээгүй. Харин Дэлхийн Зөн ОУБ цөөн газар бага хэмжээгээр Д аминдэм тараасан боловч үүнтэй холбоотой мэдээллээ өгөөгүй юм. 2009 онд НҮБХС цөөн тоотой Д аминдэмийн хангалт хийхээр болжээ.

Хоол хүнсээр дамжуулан авах кальцийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх

Интервенци 4	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:	1. Мэдээлэл авах боломжгүй 2. Хэрэгцээний үнэлгээнд хөрөнгийн бодолт хийгдээгүй 3. Хүрэх үр дүнд хамааралгүй	
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:		
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:		
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:		
Хандивлагчаас:	0₮	0₮
Хувийн хэвшлээс:	0₮	?₮
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):		
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулсан):		

Төмрийн бэлдмэл, иод, А аминдэм, кальцийн хангамжийг нэмэгдүүлж, цус багадалтыг бууруулах

Интервенци 5	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:	171.072.953₮	181.855.072₮
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:	0₮	0₮
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:	171.072.953₮	181.855.072₮
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:	85.771.451₮	103.097.375₮
Хандивлагчаас:	12.070.000₮	9.360.000₮
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):	- 85.301.502₮	- 78.757.697₮
Баланс (Хандивлагчдыг нэмж оруулсан):	- 73.231.502₮	- 69.397.697₮

Үйл ажиллагаа:

2009 оноос Хандивлагчдын хангалт хийж буй Олон найрлагат аминдэм, бичил тэжээлийн холимогийг ЭМ-ийн анхан шатны нэгжээр дамжуулан жирэмсэн болон хөхүүл эхчүүд, 5 хүртэлх насны хүүхдэд түгээхээр төлөвлөж байгаа болно.

Манай дийлэнх өрх, сумын эмнэлэг цус багадалттай эх, хүүхдийг оношилж чадахгүй байхаас гадна цус багадалттай эх, хүүхдийг эмчлэх төмрийн бэлдмэлийн хүртээмж хангалтгүй байна

Хүнсний гол нэрийн бүтээгдэхүүнийг төмөр, иод, Д аминдэмээр баяжуулах

Интервенци 6	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:		
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:	65.000.000₮	17.800.000₮
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:		
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:		
Хандивлагчаас:	3.895.100₮	262.398.520₮
Хувийн хэвшлээс:	Мэдээлэл олдоогүй	
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):		
Баланс (Хандивлагчдыг нэмж оруулсан):		

Үйл ажиллагаа:

2009 оноос Хандивлагчдын хангалт хийж буй Олон найрлагат аминдэм, бичил тэжээлийн холимогийг ЭМ-ийн анхан шатны нэгжээр дамжуулан жирэмсэн болон хөхүүл эхчүүд, 5 хүртэлх насны хүүхдэд түгээхээр төлөвлөж байгаа болно.

Хоол тэжээлийн чиглэлээр боловсрол олгох сургалт, сурталчилгаа явуулах, зөвлөмж боловсруулах

Интервенци 7	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:		
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:		
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:		
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:		
Хандивлагчаас (АХБ):		345.804.420 ₮
Хувийн хэвшлээс:	Мэдээлэл олдоогүй	
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):		
Баланс (Хандивлагчдыг нэмж оруулсан):		

**Хоол судлалын хүний нөөц, мэргэжлийн чадавхийг сайжруулах,
техник, хэрэгсэл, санхүүгийн нөөцийг одоогийн түвшнээс 2 дахин
нэмэгдүүлэх**

Хяналт, үнэлгээ мэдээллийн тогтолцоог бий болгох

Интервенци 9	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:	115,827,632₮	120.939.139₮
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:	0₮	8.000.000₮
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:	115,827,632₮	112.939.139₮
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:	87,443,900₮	91,302,824₮
Хандивлагчаас:	11.995.440₮	14.040.000₮
Хувийн хэвшлээс:	0₮	50.000.000₮
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):	- 28.383.732₮	+ 28.363.685₮
Баланс (Хандивлагчдыг нэмж оруулсан):	- 16.388.292₮	+ 42.403.685₮

Хүн амын дунд илэрч буй хоол тэжээлийн бодисын дутал болон илүүдэлтэй холбоотой эмгэгийн шалтгаан, хүчин зүйлийг тогтоох эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлыг зохион байгуулах

Интервенци 10	2008 онд	2009 онд
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ЗГ-аас гаргах ёстой:		46.800.000₮
ЗГ-аас гаргасан гүйцэтгэл ба төлөвлөлт:	46.259.000₮	58.259.000₮
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгасан ч ЗГ-аас гаргаагүй:		46.800.000₮
ЗГ-аас гаргасан байж болох дутуу бодсон нөөц:	0₮	0₮
Хандивлагчаас:	0₮	361.399.350₮
Хувийн хэвшлээс:	0₮	0₮
Баланс (Хандивлагчдыг оролцуулаагүй, гэвч нөөцийг оруулсан):	₮	₮
Баланс (Хандивлагчдыг нэмж оруулсан):	₮	₮

Хүн амын хүнсний хангамж,
аюулгүй байдлыг сайжруулах

Интервенциүд

1. Мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх,
2. Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх,
3. ХАА-н эрдэм, шинжилгээ, судалгаа, мэргэжлийн сургалтыг сайжруулах, технологи дамжуулах төв байгуулах
4. ХАА-н үйлдвэрлэлийн ÷ адавхийг сайжруулах

Мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх

Мал аж ахуй	2008 он	2009 он
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгаснаар US\$:	95,824,960.29	94,317,738.33
Гүйцэтгэл ба төлөвлөлт MNT:	17,744,264.00	11,995,267.80

Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх

Газар тариалан	2008 он	2009 он
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгаснаар US\$:	42,299,321.62	44,661,434.36
Гүйцэтгэл ба төлөвлөлт MNT:	50,181,108.30	45,489,252.10

**ХАА-н эрдэм, шинжилгээ, судалгаа, мэргэжлийн сургалтыг
сайжруулах, технологи дамжуулах төв байгуулах**

ХАА-н эрдэм шинжилгээ, судалгаа	2008 он	2009 он
Хэрэгцээний үнэлгээнд тусгаснаар US\$:	4,360,402.27	4,520,837.94
Гүйцэтгэл ба төлөвлөлт MNT:	270,200.00	306,300.00

Дүгнэлт

- Хоол тэжээлийн дутлыг бууруулах чиглэл дэх интервенциүдийн хэрэгжилтэд сонирхогч талуудын оруулж буй хөрөнгө оруулалт хангалттай бус байна, түүнчлэн хоол тэжээлийн дутлыг бууруулах зорилтын хүрэх шалгуур үзүүлэлтэд өөрчлөлт орсон тул хэрэгцээний үнэлгээг дахин шинэчилж нөөцийг ил гаргах, сонирхогч талуудын хариуцах хөрөнгийн хязгаарыг тооцож гаргах шаардлагатай байна.
- Цаашид ийм бага хэмжээний идэвх, хөрөнгө оруулалт, дэмжлэгтэйгээр хэрэгжүүлэхээр үргэлжлүүлэх бол 2015 онд зорьсон үр дүндээ хүрэх боломжгүй бөгөөд МХЗ-ын шалгуур үзүүлэлтийг голлон хариуцах толгой байгууллагуудын бүтэц, чадавхийг сайжруулахад анхаарах хэрэгтэй байна.
- Хоол тэжээлийн дутлыг бууруулах чиглэл дэх интервенциүдийн зорилтот бүлгийн хүн амыг (ялангуяа ядуу, эмзэг бүлгийн) жирэмсэн, хөхүүл эмэгтэйчүүд ба 2 хүртэлх насны хүүхэд байхаар тооцох хэрэгтэй бөгөөд зорилтот бүлгийг илрүүлэх шинэ тогтолцоог үүсгэх хэрэгтэй байна.
- Хоол тэжээлийн дутлыг бууруулах чиглэл дэх интервенциүдийг хэрэгжүүлэх Засаг захиргааны болон ЭМ-ийн анхан шатны нэгжийн ажилтнуудын чадавхийн бэхжилтийг хийх шаардлагатай байна.

ЗӨВЛӨМЖ

- Үндэсний түвшний үр нөлөө өндөртэй, өргөн хүрээг хамарсан интервенци, стратегийг хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна. Үүний тулд 2006 онд хийсэн хэрэгцээний үнэлгээг шинэчлэн сайжруулж, нарийвчилсан тооцоог гарган улмаар жил бүр шинэчлэл хийж байх. Интервенциуд илүүтэйгээр ядуу, эмзэг бүлгийн жирэмсэн, хөхүүл эхчүүд болон 2 хүртэлх насны хүүхдийн хоол тэжээлийн байдлыг сайжруулахад чиглэсэн байх ёстой юм.
- Интервенциудийн хэрэгжилтийг хангах санхүүжилтийг (жиш: Хувийн секторын оролцоог) нэмэгдүүлэх эх үүсвэр, арга замыг хайх шаардлагатай байна. Одоогийн үйл ажиллагаанууд зөвхөн ЗГ-ын болон хандивлагч олон улсын байгууллагын санхүүжилтээр л хэрэгжиж байна. Орон нутгийн болон олон нийтийн оролцоо, хувийн хэвшлийн оролцоо, сонирхлыг бий болгох нь цаашдын тогтвортой байдлыг хангах юм.
- Хүнсний хангамжтай холбоотой хүрэх үр дүнгийн үзүүлэлт шаардлагатай байж болох юм.